

INNHOLD

KAPITTEL 1

NORRØN LITTERATUR 11

- Dikteren og tiden 11
- Diktningen og ettertiden 13
- Periodisering 17
- Muntlig og skriftlig kultur 18
- Hedendom og kristendom 22
- Norrøn poesi 27
  - Eddadikt* 27
  - Gudedikt* 28
  - Heltesdikt* 32
  - Eddadiktenes form* 33
  - Skaldekvad* 37
  - Norske skaldre* 38
  - Islandske skaldre* 40
  - Skaldekvadenes form* 42
  - Kristenkvad* 44
- Norrøn prosa 48
  - Lovtekstene* 48
  - Religiøs prosa* 49
  - Historiefremstillinger* 54
  - Islandske sagaer* 58
  - Høvisk litteratur* 63
  - Et speil for tiden* 66

KAPITTEL 2

FOLKEDIKTNING 71

- Sammenbrudd 71
- Ballade 75
  - Å dra dansen* 75
  - Fra hoff til bygd* 76
  - Gruppering av visene* 78
  - Balladenes form* 79
  - Projeksjonsrom* 81
- Stev 83
- Eventyr og sagn 85

KAPITTEL 3

1500-TALLET 87

- Den historiske bevissthet 87
- Isolasjon og avsondring 87
- Europeisk renessanse og humanisme 88
- Reformasjon og humanisme i Norge 91
- Litterære miljøer i Norge 93
  - Bergens-miljøet* 93
  - Norges beskrivelse* 94
  - Oslo-miljøet* 96

KAPITTEL 4

1600-TALLET 101

- Med et lite Buxtehude i barokken 101
- Toccat og fuge, kontrast og antitese 102
- Krig og kirketukt 104
- Verset 105
- Anders Arrebo og Anders Bording 106
- Retorikken 107
- Thomas Kingo 109
- Dorothe Engelbretsdatter 111
  - Den første «hun-Poet»* 111
  - Magdalena-meditasjon* 112
- Petter Dass 114
  - Prest og poet* 115
  - Diktning* 116
  - Fortellingen om Guds ære* 117
  - Etikk og retorikk* 118
  - Høien Hald og dyben Dal* 120
- Annen litteratur 121

KAPITTEL 5

1700-TALLET 125

- Moderniteten 126
- Krig og fred 127
- Pietismen 128
- Hans Adolph Brorson 130
- Opplysningstid 132
- Klassisistene og de moderne 134
- Ludvig Holberg 137
  - En danske fra Bergen* 137
  - Peder Paars* 140
  - Komediene* 141
  - Fagmann og moralfilosof* 144
  - Midt mellom gammelt og nytt* 147
- Akademiske frontfigurer 147
- Tullin og landskapsdiktningen 149
- Norske Selskab 151
- Johan Herman Wessel 152
- «Den følende Skiald» 154

KAPITTEL 6

1800-TALLET. FØRSTE DEL 159

- Fra union til union 161
- Romantikken 163
  - Enhet og anelse* 164
  - Språket og sannheten* 167
- En ny forfattergenerasjon 168
- Maurits Christopher Hansen 170
- 1830-generasjonen 172
- Johan Sebastian Cammermeyer Welhaven 175
  - Dikter, polemiker og professor* 176
  - Naturens vesen og diktets ånd* 177
  - «Veeraab under en Triumph»* 179
- Henrik Arnold Wergeland 180
  - Kranglefant og kunstner* 181
  - Høyt og lavt i mange genrer* 182
  - Lyrikken* 185
  - «Beint fram»* 188
- Nasjonsbygging 190
- Folkeeventyr og sagn 192
- Ivar Aasen 195
- Den gamle og den nye tid 197

KAPITTEL 7

1800-TALLET. ANDRE DEL 199

- Et moderne samfunn 201
- Poetisk realisme 205
- «Det moderne Gennembrud» 205
- Liberalisme, darwinisme og positivisme 206
- Realisme, naturalisme og impresjonisme 209
- Camilla Collett – «en fremmed Dame» 214
  - «Mod Strømmen» inn i litteraturen* 215
  - Den borgerlige kvinneoppdragelse* 216
  - Den søvnløse skribent* 219
- Winsnes, Wexelsen og Thoresen 220
- Aasmund Olavsson Vinje 222
  - Husmann, bladmann og Blaamann* 223
  - Journalistikk og essayistikk* 224
- Salmesang i flere sekler 226

- Bjørnstjerne Bjørnson 226
Temperament og turboliv 226
Dikteren 228
Journalisten 231
- Henrik Ibsen 234
Fra Skien til Europa 235
Historiske dramaer og nasjonal romantikk 237
Idealisme og modernitet 238
Å være seg selv uten å ha et selv 241
«*Et stykke virkelighet ...*» 243
Symbolteater 244
- Jonas Lie og den moderne norske roman 246
Romantisk forsoning og moderne splittelse 247
Impresjonisme 249
Troll kan ikke lenger temmes 250
- Alexander Kielland 252
«*I Fløielsjakke ved siden af sit Værk*» 252
Kamp og komposisjon 254
Maktmadammen og skippersjelen 257
- Arne Garborg 259
Fra pietisme til modernisme 260
Bondestudentar 262
Mannfolk og kvinnfolk 264
Tilbake til Jæren 266
Fra staurim til kritisk essayistikk 267
- Amalie Skram 269
Enda en dansk bergenser 269
Ekteskapskritikk, kvinnelig seksualitet og ny psykologi 270
En ekspresjonistisk naturalisme? 272
- Litterært mangfold i 1880-årene 274
- Samtiden anno 1890 280
«*Betydningsfulde bevægelser på åndslivets område*» 281
Myten om 1890-årene 282
Nye tendenser 283
- Knut Hamsun 288
Nobelprisvinner fra Nordland 289
- 1890-årene 292
Utopi og kritikk 294
«*Den moderne litteraturens far*» 296
- Sigbjørn Obstfelder 297
Eksistensiell hjemstavnfølelse 298
Prosalyrikk og dikt 299
- Fornyelse og tradisjon i lyrikken 302
- Hans E. Kinck 304
- Tryggve Andersen 309
- Det lokale miljø 312
- Blomstringstid for barnelitteraturen 316
- Bunad og bohem 317
- Debatt om dekadansen 320
- Forfatteren og avisen 323
- KAPITTEL 8
1900-TALLET. FØRSTE DEL 327
- Sentralperspektivets oppløsning 333
- Ny arbeidsdag og nye motsetninger 337
- Litterære tendenser 338
- Sigrid Undset 341
Kontorist og kjærlighetsdikter 342
Ledestjernen 344
Historien og det universelle 345
- Olav Duun 347
Fra Jøa til Juvika 348
Menneske og maktene 350
- Johan Falkberget 353
- Kristofer Uppdal 358
Dansen gjennom skuggeheimen 358
Lyrikk 359
- Ragnhild Jølsen 362
- Tre forfattervenner 363
- Blikk på embetsstanden 366
- Oskar Braaten 366
- Emigrantlitteratur 367
- Lyrikk ved århundrets begynnelse 367
- Olaf Bull 369
«*Lot gravens dyp sig vildt besværge*» 370

- Olav Aukrust 372
 Olav Nygard og Tore Ørjasæter 374
 Alf Larsen 376
 Herman Wildenvey 377
 Arnulf Øverland 379
 Tradisjon og fornyelse i mellomkrigstiden 385
 Cora Sandel 385
   «*en altomfattende hunger etter varme*» 387
 Aksel Sandemose 389
   Sosiolog, psykolog og moderne romanforfatter 392
 Tarjei Vesaas 395
   Båten og vannet 396
 Radikalisme og verdikonservativ humanisme 399
 Moderne stemmer 404
 Fortellere 412
 Lyrikk i mellomkrigstiden 415
 Rolf Jacobsen 415
   Mytiske fortellinger og poetiske samtaler 418
 To sensymbolister 420
 Nordahl Grieg 423
 Det nye kvinnebevisste lyriske subjekt 425
 Hjemstavn og strofediktning 429
 Gunnar Reiss-Andersen 432
 Krig og okkupasjon i Norge 433
- KAPITTEL 9**
1900-TALLET. ANDRE DEL 435
- Gunvor Hofmo 440
 Paal Brekke 443
 Olav H. Hauge 446
 Sansning og natur 449
 Alf Prøysen og Tor Jonsson 452
 Lyrisk mangfold 456
 Prosa på 1950-tallet 460
- Torborg Nedreaas 460
 Agnar Mykle 463
 Jens Bjørneboe 465
 Fortelling og historie 469
 Eksistens og alvor 470
 Kjærlighet og kvinneroller 473
 Carling, Jensen og Askildsen 474
 Modernistisk høykonjunktur 479
 Georg Johannesen 482
 Stein Mehren 487
 Melankolske drømmebilder og folkelig modernisme 492
 Prosadebutanter tidlig på 1960-tallet 495
 Fra ungdomsopprør til studentopprør 497
 Eksperiment og nyskaping 501
 Dag Solstad 502
 Kjartan Fløgstad 509
 Kjønnroller og sosiale forandringer 513
 Engasjement og eksistens 522
 Øystein Lønn 524
 Fabelprosa 526
 Dramatikk og lyrisk prosa 529
 Poesi etter symbolismen 532
 Arbeiderdiktning, systemdiktning og surrealisme 549
 Ved inngangen til 1980-årene 555
 Senmodernitet og postnasjonale konstellasjoner 559
 Jappetid og 2/3-samfunn. 1980-årene 564
 Litterært klimaskifte 567
 Jan Kjærstad 570
 Jon Fosse 575
 Samfunnsengasjerte fortellere 580
 Fortellinger om familie og konflikt 584
 Historie og fortelling 589
 Modernisme og tradisjon 593
 Road movies fra Vestlandet, lakonisk humor og groteske hendelser 602
 Psykologi på stilsikker nynorsk 607
 Hverdagsnoveller 610

Undring og utbredelse 612
 Svart speil 613
 En litterær vandringsmann 615
 Overgrep, sorg og sjaber solidaritet 617
 Mange slags kunst 620
 Krim 621
 Poetisk generasjonsskifte 625
 «Noe som er på grensen av noe annet» 631
 En bemerkelsesverdig poetisk engsøster 636
 Versifikasjon og «ritter sport«-dikt 638
 Uro i redet 642
 Erlend Loe 649
 Trude Marstein 653
 Relasjonsetikk og sannhetsbegjær 658
 Thure Erik Lund 662
 Nyregionalisme og mer realisme 666
 Familie og oppvekst – igjen 673
 En litteraturens langdistanseløper 676
 Mestergrep om setningen 678
 Drømmen om å bli elsket 680
 Modernisme og politikk 682
 Identitet, livsvalg og skjebne 685
 Mangfold og åpenhet 686
 Symfoniske dikt og blankpussede
 smykker 687
 Øyvind Rimbereid og Torild Wardenær 688
 «Avsønningens» poet 693
 Friske stemmer og nye rytmer 696
 Samtidslitteraturen 700
 Institusjonelle endringer 702
 Nye medier og nye
 selveksponeringsformer 703
 Realialisme 704

Nettprosjekter og multimediale
 forbindelser 706
 American Idol og eksistensielle
 hendelser 708
 Avantgardens avslutning? 711
 Bransjeromaner 713
 Postsekulære perspektiver 714
 En ny norsk «verdenslitteratur»? 715

ETTERORD 717

BIBLIOGRAFI 721

Generelt 721
 Norrøn litteratur 722
 Folkediktning 723
 1500-tallet 723
 1600-tallet 723
 1700-tallet 724
 1800-tallet. Første del 724
 1800-tallet. Andre del 725
 1900-tallet. Første del 727
 1900-tallet. Andre del 728

STIKKORDREGISTER 731

NAVNEREGISTER 737

VERKREGISTER 745

BILLEDLISTE 763